

*Микола Єгорович Рогоза**д-р екон. наук*

ORCID 0000-0002-5654-7385

e-mail: rogoza.ne@gmail.com,

*Ірина Павлівна Петрова**канд. екон. наук*

ORCID 0000-0002-0515-5349

e-mail: msiryNapetrova@gmail.com,

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

СТАЛИЙ РОЗВИТОК НА РІВНІ ПРОМИСЛОВИХ РАЙОНІВ: ПРОЄКТНИЙ ПІДХІД СТРАТЕГУВАННЯ

Постановка проблеми. Процеси та наслідки впливу війни і пандемії на сучасний стан економіки України не зменшують рівень актуальності вирішення завдання сталого розвитку регіонів. Збалансований розвиток регіонів має бути орієнтований на забезпечення умов, які дозволять регіону мати необхідні ресурси для забезпечення гідних умов життя населення та підвищення конкурентоспроможності економіки. Такий розвиток необхідно розглядати з урахуванням процесів реформування, а скоріше відновлення економіки України після руйнівного впливу воєнної агресії, що потребують створення нових стратегій сталого розвитку. Тому це потребує наукового пошуку шляхів та методики для їх розумної організації в умовах сучасної та майбутньої турбулентності і нестабільності. У сучасних умовах для країни важливо визначити актуальність та пріоритетні напрями стратегування сталого розвитку на всіх рівнях як національної економіки так і регіональної економіки [1-6].

Особливістю формування таких процесів стратегування повинно бути те, що сталий розвиток передбачає розвиток суспільства та економіки на умовах зростання, яке забезпечує формування економічної системи та розробку системи національних важелів зростання та введення в практику діяльності суб'єктів господарювання, які за визначенням дослідника економічних аспектів забруднення довкілля Г. Дейлі, повинен бути «... як гармонійний, збалансований, безконфліктний прогрес всієї земної цивілізації, груп країн (регіонів, субрегіонів), а також окремо взятих країн нашої планети за науково обґрунтованими планами, коли в процесі неухильного інноваційно-інтенсивного економічного розвитку країн одночасно і позитивно вирішується весь комплекс питань щодо збереження довкілля, ліквідації бідності, експлуатації та дискримінації як кожної окремо взятої людини, так і цілих народів чи груп населення, у тому числі за етнічними, расовими чи статевими ознаками ... » [7; 8, с. 17-18].

Незважаючи на те, що концепція сталого розвитку була актуалізована та набула широкого розповсюдження після доповіді «Наше майбутнє» ще у 1987 р., яку було підготовлено комісією ООН з навколишнього середовища та розвитку, значення та рівень її актуальності не зменшено сьогодні. А висновки цього докладу були покладені в основу концептуальних рішень,

прийнятих у рамках конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку ще в 1992 р., в яких були визначені глобальні проблеми сталого розвитку. Результатом цього можна вважати прийнятий та схвалений програмний документ, в якому головну наукову позицією було побудовано на розумінні того, що оточуюче середовище і соціально-економічний розвиток є взаємопов'язані і взаємозалежні області. Підсумками роботи цієї конференції можна вважати прийнятий документ, який сформовано як «Порядок денний на XXI століття», що представляє собою програму все-світнього співробітництва, в якій сталий розвиток пов'язується з гармонічним досягненням цілей з високої якості довкілля і здорової економіки для всіх народів світу та задоволенні потреб людей і збереженні сталого розвитку протягом тривалого періоду [9; 10].

Нові орієнтири розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року було сформовано у вересні 2015 р. в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку у рамках Саміту ООН зі сталого розвитку, в результаті чого було прийнято Підсумковий документ Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» та затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку і 169 завдань.

Україна, як демократична держава, метою якої є сталий розвиток суспільства та економіки, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку, започаткованого ООН. Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу «Нікого не залишити осторонь» було започатковано інклюзивний процес адаптації цілей сталого розвитку [11]. Одним із головних стратегічних напрямів розвитку було передбачено реалізацію активної ролі регіону як суб'єкта сталого розвитку. Але реалії, що сформувались під впливом воєнних дій російського агресора, поставили завдання по оцінці сталого розвитку регіонів для визначення внутрішніх й зовнішніх загроз, що дозволить виробити інституціональні заходи запобігання їх негативного впливу та розуміння перспектив розвитку та ідентифікації стану сталого розвитку регіонів України (Слобожанський, Придніпровський, Донецький економічні райони). Ризиковістю випадково вибраної стратегії реформування може бути надзвичайно висока ціна її соціальної складової [1, с. 212].

Крім того, стратегія побудови принципово нової системи господарювання повинна бути побудована на врахуванні результатів аналізу та моделювання стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України шляхом модернізації та смарт-спеціалізації на основі обґрунтування науково-методичних рекомендацій у контексті цілей сталого розвитку в умовах реалізації стратегій смарт-спеціалізації. Важливою складовою стратегії сталого розвитку є обов'язковість передбачення екологічної безпеки в процесі розвитку і суспільства і економіки. Це являється сучасною обов'язковою вимогою розвитку, оскільки існують ризики глобальної екологічної кризи, результатом якої є процеси зміни клімату на планеті Земля. Таким чином, актуальність розробки концепції сталого розвитку на рівні промислових районів у формуванні стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого їх розвитку залишається, а брідом цьому може бути розуміння, що «сталий розвиток – це розвиток суспільства без зростання, яке призводить до виходу за межі господарської ємності біосфери. Тут під розвитком мається на увазі якісне поліпшення, а під зростанням – кількісне збільшення» [8, с. 17].

Розробка стратегії сталого розвитку на рівні промислових районів у формуванні стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого їх розвитку буде мати характер інноваційної та забезпечуватиме достатній рівень об'єктивності у формуванні напрямів діяльності, якщо буде ґрунтуватись на загальних законах і методології економічних, соціальних, природничих та екологічних наук. Тому, поряд із загальнонауковими методами досліджень необхідне також розуміння корисності та специфічності використання методів аналізу, прогнозування і управління станом системи «суспільство – природа». На підставі оцінки впливу факторів природного та антропогенного типу мають виявлятися закономірності функціонування такої системи під впливом процесів модернізації, розробляються та вдосконалюються методологія і методи оцінювання її стану, формуватись напрямки її розвитку. Для цього необхідні дослідження на основі використання методики визначення критеріїв і кількісної оцінки процесів та стадій їх індустріальної, постіндустріальної та неіндустріальної модернізації.

Таким чином, дослідження поставлених проблем розвитку потребує концепцій, в яких процес стратегування будується на основі багатомірності та багатовимірності та потребує формування відповідного як вертикального так горизонтального рівнів у якості самостійної владно-управлінської гілки [2]. Також необхідно підкреслити, що застосування проектного підходу як методологічного інструменту реалізації таких процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України ще не знайшли достатнього дослідження та необхідного висвітлення у наукових виданнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що проектний підхід досліджується багатьма науковцями і практикуючими проектними менеджерами, який розглядається як особлива форма управління господарюючими суб'єктами, як інтегрована цілісна наукова дисципліна, як використання інструментарію проектного підходу для реалізації етапів розробки стратегії. У дослідженнях проектного підходу у менеджменті гос-

подарюючих суб'єктів необхідно відзначити роботи В. Буркова, Д. Новікова, С. Бушуєва, В. Верби, О. Концевича, закордонних науковців Х. Решке та Х. Шелле. Особливістю трактування дослідниками проектного підходу до управління підприємствами є його визначення як особливої форми управління, що дозволяє сконцентрувати зусилля та ресурси на виконанні поставлених проектів розвитку чи діяльності у створенні продуктів.

Необхідно відзначити публікації, що розглядають управління проектами як інтегровану цілісну наукову дисципліну на основі інструментів забезпечення розвитку та стали певною мірою основоположними для розвитку проектного менеджменту в Україні, підкреслюючи першочергову важливість проектного менеджменту в сучасних «турбулентних» умовах зовнішнього середовища [12-21].

Особливості формування стратегії розвитку малого міста з використанням інструментарію проектного підходу для реалізації етапів розробки стратегії (організацію, аналіз, визначення місії, напрямків розвитку, розробку планів дій, громадське обговорення, ухвалення стратегії, моніторинг та впровадження) було визначено в розрізі розробленого дерева цілей стратегії розвитку та у формі плану реалізації конкретних заходів, контролю результатів за індикаторами, ідентифікації виконавців та джерел досягнення результатів на основі розробленої матриці відповідальності виконання запланованих робіт [22].

Серед наукових публікацій присвячених проектному управлінню необхідно виділити дослідження організаційних патологій проектами, в яких вдалось розробити механізми та сформувати організаційні компетенції, які забезпечували б мінімізацію негативного впливу патологій на діяльність організації у сфері управління проектами, портфелями проектів та програмами, а як наслідок формування ризиків негативного характеру та їх впливу на кінцеві результати. Ці організаційні патології пов'язані з поведінковими компетенціями проектних менеджерів. Тому важливо врахування досліджень комплексів симптомів та причин патологій управління проектами для розуміння механізмів протидії патологічним станам та ризикам, які завжди будуть пов'язані з цими станами як самої організації та і команд проектних менеджерів [23]. У сучасних умовах для країни навіть із визначеними пріоритетними напрямками стратегування сталого розвитку на всіх рівнях як національної економіки, так і регіональної економіки важливо розуміння ризиків негативного характеру, що можуть бути сформовані під впливом перерахованих факторів.

Аналізуючи дослідження в сфері управління проектами, необхідно звернути увагу на сучасний етап розвитку науки, оскільки відбувається перенесення знань із накопичених в одних предметних сферах в інші, що також не є винятком для управління проектами. З позиції такої уваги до публікацій забезпечило розуміння про виконанні дослідження в галузі генетичних моделей проектів та програм [13], креативного потенціалу команд менеджерів проектів [14], когнітивних моделей накопичення знань та управління, управління швидкозростаючими організаціями. Тому при формуванні механізмів реалізації концепції сталого розвитку на рівні промислових районів на умовах проектного підходу стратегування особливо важливе розуміння організаційних патологій у практиці управ-

ління проєктами розвитку, які характеризуються рядом типових синдромів [15]. У зв'язку з цим необхідно звернути також увагу на особливість японської методології Р2М, в якій було зроблено акцент на управлінні узгодженими проєктами – програмами в роботі [13]. Цінність такої методології для використання складають подані підходи, принципи, моделі і методи, які забезпечують профілізацію місії інституцій, а на цій основі формувати структуру їх проєктів для реалізації спрофільованої місії.

Таким чином, у результаті аналізу проведеного дослідження можна сформулювати висновок, що управління проєктами і програмами є розробленою методологією, яка може використовуватись в управлінні не тільки підприємств і компаній, а її використання може бути виправданим, а головне доцільним, для тематики проєктів, пов'язаних також як із регіональним розвитком, так і промислових районів.

Невирішені частини проблеми. Водночас зміни умов середовища діяльності потребує розуміння застосування моделі оцінки досконалості та застосування проєктного підходу щодо підсилення спроможності ефективного інструментарію щодо підсилення реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України. У контексті цього необхідно констатувати також, що на сучасному етапі розвитку економіки України невирішеними завданнями є завдання переходу до сталого розвитку регіонів на умовах збалансованого їх розвитку та орієнтації на забезпечення необхідними ресурсами для гідних умов життя населення та підвищення конкурентоспроможності економіки. З метою вирішення названих завдань потребують дослідження складових регіональної системи підтримки таких проєктів розвитку у контексті застосування проєктного підходу щодо підсилення спроможності реалізації активної ролі регіону як суб'єкта сталого розвитку та оцінка сталого розвитку регіонів для визначення внутрішніх і зовнішніх загроз та запобігання їх негативного впливу, моніторингу ходу оцінювання результативності проєктів і програм розвитку промислових регіонів України.

Мета статті. Стаття присвячена дослідженню методологічних підходів управління проєктами при вирішенні проблем розробки науково-теоретичних підходів обґрунтування застосування проєктного підходу як необхідного та ефективного інструментарію щодо підсилення реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України.

Основні результати дослідження. Стратегічним напрямом сталого розвитку є розуміння та реалізація активної ролі регіону як суб'єкта сталого розвитку. Оцінка сталого розвитку регіонів необхідна для визначення внутрішніх і зовнішніх загроз, що необхідно для розробки інституціональних заходів запобігання їх негативного впливу, дослідження складових регіональної системи підтримки проєктів розвитку та формування проєктного підходу для реалізації таких складних програм.

Ідентифікацію стану сталого розвитку регіонів України проведено на основі досліджень Слобожанського, Придніпровського, Донецького економічних районів. Для цього було використано методику визначення критеріїв, кількісну оцінку процесів та стадій індустріальної, постіндустріальної та неіндустріальної

їх модернізації. У ході дослідження було використано методичний інструментарій оцінки рівня та умов модернізації економіки, які характерні для індустріальної, постіндустріальної та неіндустріальної модернізації з обов'язковим врахуванням кількісних параметрів екологічної, економічної та соціальної складових сталого розвитку. Систематизацію наукової інформації було виконано з урахуванням багаторічних досліджень вчених Інституту економіки промисловості НАН України з питань модернізації, що дозволило виокремити чотири сучасні моделі індустріалізації та вивчити їх взаємодію між собою [2-6; 24-27].

Використання підходів формування взаємодії сучасних моделей індустріального розвитку [24] забезпечило визначення переліку основних характеристик традиційної індустріалізації, некроіндустріалізації, постіндустріалізації, нової індустріалізації (неіндустріалізації) для обґрунтування кожної із стадій модернізації на основі основних індикаторів, за допомогою яких можна здійснити оцінювання процесів їх розвитку. Переважно використовувались індикатори якісного оцінювання стадій модернізації на базі загальних умов розвитку, порівняння та аналізу одного-двох домінуючих економічних факторів, формування власних суджень про внутрішню сутність модернізації. Об'єктивність чи суб'єктивність отриманих результатів визначались категоріями «добре – погано», «допустимо – недопустимо», «прийнятно – неприйнятно», що з певною мірою позитиву чи недоліку такого оцінювання позначалось на аргументованості результатів. Але на основі досвіду інших дослідників з метою підвищення рівня об'єктивності результатів було використано кількісні параметри, що сформувало тип оцінювання у виді змішаного. Необхідно було також врахувати те, що у цілому системні роботи з кількісного оцінювання модернізаційних процесів та проєктного підходу до управління такими процесами на рівні держави та її регіонів відсутні. Проєктний підхід управління процесами модернізації передбачає обов'язковість наявності підсистеми моніторингу ходу реалізації та оцінювання результативності проєктів та програм розвитку та формування системи розв'язання компетентності команди проєкту із використанням потенціалу регіону (району). Тому, концентруючи увагу на обґрунтуванні сучасних стадій модернізації, визначенні основних оцінювальних індикаторів і проведенні на їх основі пілотного кількісного оцінювання стадій модернізації промислово розвинутих територій України [5], було використано методику кількісного оцінювання обґрунтованих стадій модернізації та їх сукупного стану з використанням індексів первинної, вторинної та інтегрованої модернізації. Головною ідеєю цієї методики є те, що стадії модернізації мають відповідні кількісні показники зайнятості та доданої вартості в секторах економіки [5]. Аналіз характеристики первинної (або індустріальної) модернізації показує невпинне зниження питомої ваги праці та доданої вартості, створеної в сільському господарстві, а для вторинної (або постіндустріальної) модернізації – характерні формування відповідних тенденцій показників матеріальної сфери, до якої входять і сільське господарство і промисловість.

Визначення із методикою оцінювання обґрунтованих стадій модернізації та їх сукупного стану забезпечило можливість використання проєктного підходу

у формуванні стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України.

Крім того, розуміння процесів, що сформується під впливом війни та скороченням розмірів економіки і її секторів, ставлять проблеми формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів держави та їх реалізацію. На ситуацію в економіці та державі та рівень її напруженості, за висновками у дослідженнях науковців попередніх періодів, впливає також те, що «...на протязі десятиріччя економічні і соціальні аспекти процесів, що відбуваються, якщо їх розглядати в сукупності взаємозв'язків і взаємообумовленості, не приносять принципових змін і не дають можливостей оцінки рівня економічної реформи. Випадково вибрана стратегія реформування і надзвичайно висока ціна її соціальної складової стають все більше очевидними» [1, с. 212].

Обґрунтування стадій модернізації на основі визначення сукупного стану з використанням проектного підходу у формуванні стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів можливе за умови урахування аналізу та моделювання стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію їх сталого розвитку. Крім того, шлях модернізації та смарт-спеціалізації на основі обґрунтування науково-методичних рекомендацій у контексті цілей сталого розвитку в умовах реалізації стратегії смарт-спеціалізації передбачає необхідність забезпечення екологічної безпеки у процесі розвитку суспільства та економіки. Тому розробка підходів у формуванні стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів повинна розроблятися під розуміння, що «сталі розвиток – це розвиток суспільства без зростання, яке призводить до виходу за межі господарської ємності біосфери. Тут під розвитком мається на увазі якісне поліпшення, а під зростанням – кількісне збільшення» [8, с. 17].

У процесі досліджень проблем розробки науково-теоретичних підходів формування та обґрунтування застосування проектного підходу як необхідного та ефективного інструментарію щодо підсилення реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України авторами було сформовано науково-аналітичну записку «Стратегічні шляхи модернізації Полтавської області з позицій сталого розвитку та смарт-стратегування», виконану за темою «Модернізація економіки старопромислових регіонів на засадах смарт-спеціалізації» (номер держреєстрації 0121U109707). Пропозиції для науково-аналітичної записки було сформовано на основі аналізу сталого розвитку Слобожанського, Придніпровського та Донецького економічних регіонів на основі оцінки постіндустріальної та неоіндустріальної модернізації економіки. Оцінено перспективи постіндустріального та неоіндустріального розвитку обласних міст Полтавської області у контексті євроінтеграційного вектору. Проаналізовано роль інститутів регіонального розвитку у смарт-стратегуванні Полтавської області.

При проведенні досліджень використано підходи, запропоновані у раніше проведених дослідженнях вченими Інституту економіки промисловості НАН України [2-6], які були закладені у зазначеній методиці та адаптовані до українських умов. Але в процесі наукових досліджень було виявлено проблеми, пов'язані із

недосконалістю системи збирання та опрацювання статистичної інформації та іншими перешкодами. З метою вдосконалення системи індикаторів оцінювання запропонованих стадій модернізації було запропоновано для нівелювання впливу даних проблем виконати такі кроки [5]:

а) оскільки вітчизняна система не веде статистичного обліку деяких необхідних показників, а також входження окремих показників до кола конфіденційної інформації, прийнято рішення відмовитися від таких даних і замінити на інші;

б) розширено віковий діапазон окремих індикаторів;

в) систему оціночних індикаторів осучаснено і доповнено новими індикаторами.

Таке рішення забезпечило обґрунтування висновків з використанням параметрів для кількісної оцінки досліджуваних процесів, що також надавало можливості по використанню проектного підходу як необхідного та ефективного інструментарію щодо підсилення реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів. Враховуючи те, що багато науковців у своїх дослідженнях намагались обґрунтувати для кожної із запропонованих ними стадій модернізації основні індикатори, за допомогою яких можна здійснити оцінювання процесів їх розвитку на умовах використання переважно індикаторів якісного оцінювання стадій модернізації, які формуються на базі загальних умов розвитку, аналізу одного-двох домінуючих економічних факторів, власних суджень про внутрішню сутність модернізації, було враховано недоліки такого оцінювання через певний рівень суб'єктивності та його вплив на аргументованості результатів. Тому в подальшому використано змішаний тип оцінювання з використанням кількісних та якісних параметрів.

У цілому системні роботи з кількісного оцінювання модернізаційних процесів у нашій країні та її регіонах відсутні. Використання для обґрунтування сучасних стадій модернізації, визначення основних оціночних індикаторів і проведення на їх основі пілотного кількісного оцінювання стадій модернізації промислово розвинутих територій України [5] стало основою для подальших досліджень.

При проведенні досліджень було враховано, що процес стратегування є багатомірним та багатовимірним, що потребує формування відповідного вертикального та горизонтального рівнів у якості самостійної владно-управлінської гілки [2]. З урахуванням останнього та зміни умов середовища діяльності постало питання розуміння можливостей застосування моделі оцінки досконалості та застосування проектного підходу щодо створення ефективного інструментарію для реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв та їх реалізації виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України. У контексті цього необхідно констатувати, що у сучасному стані вітчизняної економіки України невирішеними є завдання переходу до сталого розвитку регіонів на умовах збалансованого їх розвитку з необхідними ресурсами для гідних умов життя населення та підвищення конкурентоспроможності економіки. Вирішення названих завдань можливе з урахуванням дослідження складових регіональної системи підтримки таких проектів розвитку у контексті застосування проектного підходу

щодо: підсилення спроможності реалізації активної ролі регіону як суб'єкта сталого розвитку; оцінки сталого розвитку регіонів; визначення внутрішніх й зовнішніх загроз та їх негативного впливу; моніторинг ходу оцінювання результативності проєктів і програм розвитку промислових регіонів України.

З огляду на це обґрунтування застосування проєктного підходу як необхідного та ефективного інструментарію щодо підсилення реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України можливе за умови реалізації стратегічних пріоритетів розвитку таких регіонів з позиції розуміння необхідності:

- формування гнучкої матричної (проєктної) організаційної структури управління, що здатна своєчасно реагувати на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища з можливістю оцінювання та контролю ступеня відповідності фактичних показників їхнім еталонним (проєктним) значенням;

- визначення та отримання кінцевого результату проєкту, за яким можна оцінити ступінь досягнення мети управління на кількісній оцінці процесів пост-і неоіндустріальної модернізації;

- формування стратегії цільового раціонального використання проєктних ресурсів (людських, матеріальних, фінансових тощо) згідно з планом збалансованого координованого розвитку індустріальної та постіндустріальної модернізації, що дозволяє отримувати високий синергетичний ефект на умовах контролю процесів динаміки індексу неоіндустріальної модернізації щодо відповідних індексів окремих її складових для досягнення кінцевого результату;

- управління процесами забезпечення смарт-стратегування постіндустріальної та неоіндустріальної модернізації економіки з метою забезпечення ефективності формування інструментарію державної політики на умовах формування та співпраці інститутів регіонального розвитку в точці перетину інтересів різних економічних суб'єктів для більш продуктивного використання наявних ресурсів (фінансових, інвестиційних, кадрових, інтелектуальних тощо);

- здійснення зворотного зв'язку безпосередньо для визначення повноцінної взаємодії між інститутами регіонального розвитку на умовах системного характеру, незалежно від правового статусу, мети та джерел фінансування;

- створення згладженої системи інститутів сприяння регіональному розвитку;

- обґрунтування необхідності їх організаційних модифікацій та змін в регіональній системі управління з метою формування критеріїв прийняття рішень щодо створення або реорганізації інститутів на основі оцінки викривлень інформаційних потоків.

Таким чином, використання проєктного підходу у формуванні стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів передбачає виконання організаційних, наукових та прикладних аспектів проєктного управління, серед яких необхідне:

- розроблення дерева цілей стратегії розвитку;

- перенесення знань із накопичених в одних предметних областях в інші, що актуально для управління проєктами;

- обґрунтування науково-методичних рекомендацій у контексті цілей сталого розвитку в умовах реалізації стратегій смарт-спеціалізації;

- використання методів аналізу, прогнозування і управління станом системи «суспільство – природа»;

- визначення стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого їх розвитку як інноваційних на умовах забезпечення достатнього рівня об'єктивності у формуванні напрямів діяльності;

- моделювання стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України шляхом модернізації та смарт-спеціалізації;

- виконання плану реалізації конкретних заходів, контролю результатів за індикаторами, ідентифікації виконавців та джерел досягнення результатів на основі розробленої матриці відповідальності виконання запланованих робіт;

- формування організаційних компетенцій, які забезпечували б мінімізацію негативного впливу патологій на діяльність організації у сфері управління проєктами, портфелями проєктів та програмами, а як наслідок формування ризиків негативного характеру та їх впливу на кінцеві результати;

- розуміння організаційних патологій у практиці управління проєктами розвитку та їх впливу на результати проєктів та проєктних програм;

- використання особливостей японської методології P2M для управління узгодженими проєктами – програмами на умовах формування підходів, принципів, моделей і методів, які забезпечують профілізацію місії інституцій та на цій основі виконати формування структури їх проєктів для реалізації спрофільованої місії;

- використання методики визначення критеріїв, кількісної оцінки процесів та стадій індустріальної, постіндустріальної та неоіндустріальної їх модернізації з обов'язковим врахуванням кількісних параметрів екологічної, економічної та соціальної складових сталого розвитку;

- застосування моделі оцінки досконалості та застосування проєктного підходу щодо підсилення спроможності ефективного інструментарію щодо підсилення реалізації процесів формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України;

- забезпечення розвитку регіонів на умовах збалансованого їх розвитку і формування необхідних ресурсів для гідних умов життя населення та підвищення конкурентоспроможності економіки;

- забезпечення реалізації активної ролі регіону як суб'єкта сталого розвитку на умовах оцінки сталого розвитку регіонів та визначення внутрішніх й зовнішніх загроз, запобігання їх негативного впливу, моніторингу ходу оцінювання результативності проєктів і програм розвитку промислових регіонів України.

Висновки. Підкреслюючи першочергову важливість проєктного менеджменту в сучасних «турбулентних» умовах зовнішнього середовища механізм реалізації проєктного підходу у процесах формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України необхідно формувати із розуміння того, що оточуюче середовище і соціально-економічний розвиток є взаємопов'язані і взаємозалежні сфери. Стратегування – це процес розробки стратегічних сценаріїв та підходів реалізації стратегічних цілей. Використання проєктного підходу може розглядатися у процесах формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів України як ефективний інстру-

мент соціально-економічного розвитку на основі співпраці науки, освіти, бізнесу, влади. Погляд на формування стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислового регіону можна розглядати як на «корпорацію», що дозволяє використати в процесі стратегування його сталого розвитку методологічні підходи проектного управління. Крім того, враховуючи зростання ролі регіонального рівня управління в сучасній економіці, а також об'єктивну складність управлінських проблем регіонального рівня, вважаємо, що використання проектного підходу з його системністю та результативністю управління реалізацією стратегічних сценаріїв виходу на траєкторію сталого розвитку промислових регіонів забезпечує досягнення поставлених цілей. Перевагою такого підходу стає створення продуманої регіональної системи, в якій: мають бути мережі ресурсних центрів, територіальних проектних офісів; діяльність таких центрів забезпечується на умовах використання підсистем залучення органів місцевого самоврядування й самоорганізації населення до участі в конкурсах проектів розвитку; виконується управління взаємодією із заінтересованими сторонами (стейкхолдерами) для формування комплексу угод із донорськими організаціями; виконується моніторинг ходу реалізації та оцінювання результативності проектів та програм розвитку; кадрове забезпечення інноваційного розвитку території є пріоритетним напрямом; є обов'язкова програма розвинення компетентності посадових осіб місцевого самоврядування [28, с. 8-9].

Список використаних джерел

1. Ткаченко В. А., Рогоза М. Є., Завгородній К. В. Реструктуризація національної держави чи проектування майбутнього. *Уведення в теорію причинності наслідку: концепт.-аналіт. альм. у 7 т.* Дніпро: ДУАН, Моноліт, 2018. Т. 3: Природні підгрунтя розвитку нової суспільної формації. С. 209-275.
2. Ляшенко В. І., Петрова І. П. Стратегування в системі державного управління: виклики сьогодення та науково-експертні платформи. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 1 (38). С. 86-96. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).86-96](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).86-96).
3. Котов Е. В., Ляшенко В. І. Модернізація і перспективи опережаючого розвитку Донбасу в світлі теорії довгих хвиль Кондратьєва. *Економічний вісник Донбасу*. 2014. №3. С. 4-19.
4. Котов Е. В., Ляшенко В. І. Оцінка процесів модернізації України та її економічних районів. *Вісник економічної науки України*. 2013. №1. С. 55-69.
5. Ляшенко В. І., Котов Е. В. Методическі підходи к оцінці процесів модернізації промислово-розвитих територій України. *Економіка України*. 2015. № 10. С. 32-44.
6. Ляшенко В. І. Регулювання розвитку економічних систем: теорія, режими, інститути. Донецьк: ДонНТУ, 2006. 668 с.
7. Дейлі Г. Поза зростанням: економічна теорія сталого розвитку: пер. з англ. Київ: Інтелсфера, 2002. 312 с. (Herman E. Daly. Beyond Growth. The Economics of Sustainable Development. Boston: Beacon Press, 1996).
8. Боголюбов В. М. та ін. Стратегія сталого розвитку: підручник / за ред. проф. В. М. Боголюбова. Київ: ВЦ НУБІПУ, 2018. 446 с.
9. Омаров Ш. А. Огли Оцінка сталого розвитку регіонів України. *Проблеми економіки*. 2014. № 3. С. 139-150.
10. Буркинський Б. В., Степанов В. Н., Харичков С. К. Экономико-экологические основы регионального природопользования и развития / ИПРЭИ НАН Украины. Одеса: Фенікс, 2005. 575 с.
11. Цілі сталого розвитку: Україна. Національна доповідь. URL: https://merg.gov.ua/files/docs/Національна%20доповідь%20ЦСР%20України_липень%202017%20ukr.pdf.
12. Бушуев С. Д., Бушуева Н. С., Ярошенко Р. Ф. Модель гармонизации ценностей программ развития организаций в условиях турбулентности окружения. *Управління розвитком складних систем*. 2012. Вип. 10. С. 9-13.
13. Руководство по управлению инновационными проектами и программами. Р2М. Том 1, Версия 1.2. пер. с англ. под ред. проф. С. Д. Бушуева. Киев: Наук. світ, 2009. 173 с.
14. Ярошенко Р. Ф., Бушуев С. Д., Танака Х. Руководство инновационными проектами и программами на основе системы знаний Р2М: монография. Киев: Саммит-Книга, 2012. 272 с.
15. Бушуев С. Д., Бушуева Н. С., Бабаев И. А. и др. Креативные технологии в управлении проектами и программами. Киев: Саммит книга, 2010. 768 с.
16. Бушуев С. Д., Бушуева Н. С. Управление проектами: Основы профессиональных знаний и система оценки компетентности проектных менеджеров / (National Competence Baseline, NCB UA Version 3.1). Киев: ІРІДІУМ, 2010. 208 с.
17. Рач В. А. Управление проектами в контексте мировых тенденций развития науки / Тези доповідей Х Міжнародної конференції «Управління проектами у розвитку суспільства». Тема: «Управління проектами та програмами в умовах глобалізації світової економіки». Київ: КНУБА, 2013. С. 207-208.
18. Рач В. А. Методологические метрики науки управления проектами. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2014. № 3(51). С. 18-26.
19. Рач В. А. Интуитивное и научное в управлении проектами. *Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. пр. Луганськ (Сєверодонецьк): вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. №2(54). С. 33-46.*
20. Рач В. А., Медведєва О. М. Комунікаційно-знаннева онтологія формування мисленнєвої НІКС-методології менеджерів проектів. *Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. пр. Луганськ (Сєверодонецьк): вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. №4(56). С. 109-123.*
21. Рач В. А., Медведєва О. М., Євдокимова А. В. Формування портфеля проектів на засадах теорії несилової взаємодії. *Управління проектами та розвиток виробництва: зб. наук. пр. Луганськ (Сєверодонецьк): вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. №4(64). С. 115-147.*
22. Власенко Т. А., Василенко Ю. В. Проектний підхід до розробки стратегії розвитку малого міста. *Ефективна економіка*. 2016. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4965>.
23. Бушуев С. Д., Бушуева Н. С., Харитонов Д. А., Рогозина В. Б. Организационные патологии управления проектами. *Управління розвитком складних систем: зб. наук. праць*. Київ : КНУБА, 2012. № 10. С. 5-8.
24. Ляшенко В. І., Котов Е. В. Україна ХХІ: неоіндустріальна держава або “крах проекту”? : моногр.

Полтава : Полтавський ун-т економіки і торгівлі, 2015. 196 с.

25. Павлов К. В., Ляшенко В. И., Котов Е. В. Процессы и формы модернизации экономики на постсоветском пространстве. *Национальные интересы: приоритеты и безопасность*. 2015. № 6 (291). С. 14–26.

26. Павлов К. В., Ляшенко В. И., Котов Е. В. Анализ процессов модернизации Украины и ее экономических районов. *Бухгалтерский учет и анализ*. 2014. № 3 (207). С. 23–31; № 5 (209). С. 7–15.

27. Котов Є. В., Ляшенко В. І. Оцінка соціально-економічного потенціалу модернізації промислового регіону. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку держави, регіону, галузі та підприємства* : моногр. Львів : Укр. акад. друкарства, 2013. С. 83–104.

28. Удод Є. Г. Проектний підхід щодо підсилення спроможності територіальних громад в умовах децентралізації. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 4 (18). С. 6-13.

References

1. Tkachenko, V. A., Rohoza, M. Ye., Zavorodnii, K. V. (2018). Restrukturyzatsiia natsionalnoi derzhavy chy proektuvannia maibutnoho [Restructuring of the national state or future design]. *Uvedennia v teoriuu prychynnosti naslidku [Introduction to the theory of causality and effect]*: in 7 vol. Vol. 3: Natural foundations of the development of a new social formation, pp. 209-275. Dnipro, DUAN, Monolit [in Ukrainian].

2. Liashenko, V. I., Petrova, I. P. (2020). Stratehuvannia v systemi derzhavnoho upravlinnia: vykyky sohodennia ta naukovo-ekspertni platformy [Strategizing in the public administration system: today's challenges and scientific and expert platforms]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy – Herald of economic science of Ukraine*, 1 (38), pp. 86-96 DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1\(38\).86-96](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.1(38).86-96) [in Ukrainian].

3. Kotov, Ye. V., Liashenko, V. I. (2014). Modernizatsiia i perspektivy operezhayushchego razvitiya Donbassa v svete teorii dlennykh voln Kondrat'yeva [Modernization and prospects for the rapid development of Donbass in the light of Kondratiev's theory of long waves]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 3, pp. 4-19 [in Russian].

4. Kotov, Ye. V., Liashenko, V. I. (2013). Otsenka protsessov modernizatsii Ukrainy i yeye ekonomicheskikh rayonov [Assessment of the processes of modernization of Ukraine and its economic regions]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1, pp. 55-69 [in Russian].

5. Liashenko, V. I., Kotov, Ye. V. (2015). Metodicheskiye podkhody k otsenke protsessov modernizatsii promyshlenno razvitykh territoriy Ukrainy [Methodological approaches to assessing the processes of modernization of industrialized territories of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 10, pp. 32-44 [in Russian].

6. Liashenko, V. I. (2006). Rehuliuivannia rozvytku ekonomichnykh system: teoriia, rezhymy, instytuty [Regulation of the development of economic systems: theory, regimes, institutions]. Donetsk, DonNTU. 668 p. [in Ukrainian].

7. Daly, H. (2002). Poza zrostanniam: ekonomichna teoriia staloho rozvytku [Beyond growth: the economic theory of sustainable development]. Transl. from English. Kyiv, Intelsfera. 312 p. (Herman E. Daly. Beyond Growth.

The Economics of Sustainable Development. Boston: Beacon Press, 1996). [in Ukrainian].

8. Boholiubov, V. M. et al. (2018). Stratehiia staloho rozvytku [Strategy of sustainable development]. Kyiv, VC NUBIPU. 446 p. [in Ukrainian].

9. Omarov, Sh. A. Ohly. (2014). Otsinka staloho rozvytku rehioniv Ukrainy [Assessment of sustainable development of the regions of Ukraine]. *Problemy ekonomiky – Problems of the economy*, 3, pp. 139-150 [in Ukrainian].

10. Burkinskiy, B. V., Stepanov, V. N., Kharichkov, S. K. (2005). Ekonomiko-ekologicheskiye osnovy regional'nogo prirodopol'zova-niya i razvitiya [Economic and environmental foundations of regional environmental management and development]. Odessa, Feniks. 575 p. [in Russian].

11. Tsili staloho rozvytku: Ukraina [Goals of sustainable development: Ukraine]. *National report*. Retrieved from https://mepr.gov.ua/files/docs/Національна%20доповідь%20ЦСР%20України_липень%202017%20ukr.pdf [in Ukrainian].

12. Bushuev, S. D., Bushueva, N. S., Yaroshenko, R. F. (2012). Model' garmonizatsii tsennostey programm razvitiya organizatsiy v usloviyakh turbulentsnosti okruzheniya [Model for harmonizing the values of organization development programs in a turbulent environment]. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system – Management of the development of complex systems*, Issue 10, pp. 9-13 [in Russian].

13. Bushuev, S. D. (Ed.). (2009). Rukovodstvo po upravleniyu innovatsionnymi proyektami i programmami. R2M [Guidelines for the management of innovative projects and programs. R2M]. Vol. 1, Version 1.2. Transl. from English. Kyiv, Nauk. svnt. 173 p. [in Russian].

14. Yaroshenko, F. A., Bushuev, S. D., Tanaka, H. (2012). Rukovodstvo innovatsionnymi proyektami i programmami na osnove sistemy znaniy R2M [Management of innovative projects and programs based on the R2M knowledge system]. Kyiv, Summit-Book. 272 p. [in Russian].

15. Bushuev, S. D., Bushueva, N. S., Babaev, I. A. et al. (2010). Kreativnyye tekhnologii v upravlenii proyektami i programmami [Creative technologies in project and program management]. Kyiv, Summit book. 768 p. [in Russian].

16. Bushuev, S. D., Bushueva, N. S. (2010). Upravleniye proyektami: Osnovy professional'nykh znaniy i sistema otsenki kompetentnosti projektnykh menedzherov [Project management: Fundamentals of professional knowledge and a system for assessing the competence of project managers]. *National Competence Baseline, NCB UA Version 3.1*. Kyiv, IRIDIUM. 208 p. [in Russian].

17. Rach, V. A. (2013). Upravleniye proyektami v kontekste mirovykh tendentsiy razvitiya nauki [Project management in the context of global trends in the development of science]. *Upravlinnia proektamy u rozvytku suspilstva [Management of projects in the development of society]*: Abstracts of Papers of the X International Conference. (pp. 207-208). Kyiv, KNUBA [in Russian].

18. Rach, V. A. (2014). Metodologicheskiye metriki nauki upravleniya proyektami [Methodological metrics of the science of project management]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva – Project management and production development*, 3(51), pp. 18-26 [in Russian].

19. Rach, V. A. (2015). Intuitivnoye i nauchnoye v upravlenii proyektami [Intuitive and scientific in project management]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva – Project management and production development*, 2(54), pp. 33-46 [in Russian].

20. Rach, V. A., Medvedieva, O. M. (2015). Komunikaatsiino-znannieva ontolohiia formuvannia myslennievoi NIKS-metodolohii menedzheriv proektiv [Communication and knowledge ontology of the formation of thinking NICS methodology of project managers]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva – Project management and production development*, 4(56), pp. 109-123 [in Ukrainian].
21. Rach, V. A., Medvedieva, O. M., Yevdokymova, A. V. (2017). Formuvannia portfelia proektiv na zasakh teorii nesylovoi vzaiemodii [Formation of a project portfolio based on the theory of non-force interaction]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva – Project management and production development*, 4(64), pp. 115-147 [in Ukrainian].
22. Vlasenko, T. A., Vasylenko, Yu. V. (2016). Proektnyi pidkhid do rozrobky stratehii rozvytku maloho mista [Project approach to the development of a small town development strategy]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, 5. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4965> [in Ukrainian].
23. Bushuev, S. D., Bushueva, N. S., Kharytonov, D. A., Rohozyna, V. B. (2012). Orhanyzatsyopnye patolohyy upravleniya proektamy [Organizational Pathologies of Project Management]. *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system – Management of the development of complex systems*, 10, pp 5-8. Kyiv, KNUBA [in Russian].
24. Liashenko, V. I., Kotov, Ye. V. (2015). Ukraina XXI: neoindustrialna derzhava abo "krakh proektu"? [Ukraine XXI: neo-industrial state or "project collapse"?]. Poltava, Poltava University of Economics and Trade. 196 p. [in Ukrainian].
25. Pavlov, K. V., Liashenko, V. I., Kotov, Ye. V. (2015). Protsessy i formy modernizatsii ekonomiki na postsovetskom prostranstve [Processes and forms of modernization of the economy in the post-Soviet space. National Interests]. *Natsional'nyye interesy: priority i bezopasnost' – Priorities and Security*, 6 (291), pp. 14–26 [in Russian].
26. Pavlov, K. V., Liashenko, V. I., Kotov, Ye. V. (2014). Analiz protsessov modernizatsii Ukrainy i yeye ekonomicheskikh rayonov [Analysis of modernization processes in Ukraine and its economic regions]. *Bukhgalterskiy uchet i analiz – Accounting and analysis*, No.3 (207), pp. 23–31; No. 5 (209), pp. 7–15 [in Russian].
27. Kotov, Ye. V., Liashenko, V. I. (2013). Otsinka sotsialno-ekonomichnoho potentsialu modernizatsii promyslovoho rehionu [Evaluation of the socio-economic potential of modernization of the industrial region]. *Aktualni problemy sotsialno-ekonomichnoho rozvytku derzhavy, rehionu, haluzi ta pidpryemstva [Actual problems of socio-economic development of the state, region, industry and enterprise]*. Lviv, Ukraine Acad. printing house [in Ukrainian].
28. Udod, Ye. H. (2015). Proektnyi pidkhid shchodo pidsylennia spromozhnosti terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii [Project approach to strengthening the capacity of territorial communities in conditions of decentralization]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public administration*, 4 (18), pp. 6-13 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.04.2022

Формат цитування:

Рогоза М. Є., Петрова І. П. Сталий розвиток на рівні промислових районів: проєктний підхід стратегування. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1 (42). С. 49-56. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).49-56](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).49-56)

Rohoza, M. Ye., Petrova, I. P. (2022). Sustainable Development at the Level of Industrial Areas: a Project Strategy Approach. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (42), pp. 49-56. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).49-56](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).49-56)